

С Т А Н О В И Щ Е

относно дисертационен труд на тема: **“Подобряване на училищната среда за ученици с умствена изостаналост: психологически и педагогически аспекти“** с автор: **Елени Парасху**, научен ръководител: **доц. дпн Милен Замфиров**

Дисертационният труд разглежда важна тематика, изследванията по която не са достатъчно. Разработката е представена в структура от: увод, три глави, изводи и препоръки, заключение, приноси, публикации по темата на дисертацията, списък на използваната литература и приложения. Дисертационният труд съдържа 166 страници текст, от които 136 представляват същинската част на разработката. В текста са включени 9 таблици и 14 диаграми и 5 графики. Библиографията съдържа 161 заглавия на английски и гръцки език.

В теоретичната **първа глава** на дисертацията докторантката анализира и обобщава същността на своята тематика през погледа на различни учени и техните публикувани изследвания. По нейни данни, броят на психологическите аспекти в образователната среда е съществен. Има много аспекти от тях, които могат и действително влияят на всички страни, участващи в образователния процес - учители, персонал, ученици, родители. Взаимодействието между тези четири основни групи в образователната среда е основното ядро, върху което се установяват други взаимоотношения. По нейни данни, според Dunlosky et al. (2013), „много ученици са оставени извън образователната система, която някои хора вярват, че е в криза. Подобряването на образователните резултати изисква усилия в много области, но основното в тази дисертация е, че една част от решението

включва подпомагане на учениците да регулират по-добре ученето си чрез използване на ефективни техники на обучение. Когнитивните психолози разработват и оценяват лесни за използване техники за учене, които могат да помогнат на учениците да постигнат своите учебни цели. Има техники, които са предпочитани и те са относително лесни за използване и следователно могат да бъдат възприети от много ученици.

Техниката включва дискусия, самостоятелно обяснение, обобщаване, подчертаване, мнемонична техника, използване на изображения за изучаване на текст, практическо тестване. Учебните условия включват аспекти на учебната среда, в която се прилага техниката, като например дали ученикът се обучава самостоятелно или в група. Характеристиките на ученика включват и такива променливи като възраст, способности и ниво на предварителни знания. Материалите варират от прости понятия до математически проблеми и до сложни научни текстове. Задачите за критериите включват различни стойности за резултата, които са от значение за постиженията на учениците, като например възпроизвеждане на информация, решаване на проблеми и разбиране Dunlosky et al. (2013). Накратко, докторантката представя в подробности възможни пътеки, по които други изследователи са търсили и оптимизирали учебния процес с помощта на подобряване на учебната среда за ученици от посочения контингент.

Втора глава разглежда организацията на проведеното изследване. Основните компоненти на изследването са формулирани съгласно стандартите и представят ясно изследователската концепция на докторантката. Относно методологията, тя е представена в следните изследователски фази:

Изследователска фаза А: Начална фаза

Период на началната фаза: януари 2017 г. - август 2017 г.

Изследователска фаза Б: Средна фаза

Период на средната фаза: септември 2017 г. - юни 2018 г.

Изследователска фаза В: Заключителна фаза

Период на заключителната фаза: юли 2018 г. - февруари 2019 г.

Изследователските методи, които са използвани, са:

- Полуструктурирани интервюта за учители
- Наблюдение на ученици
- Дискусия
- Педагогически експеримент.

Изследването е проведено в рамките на една учебна година – 2017/2018 г.

Получените резултати са анализирани съобразно стандартите и обобщената информация от данните са представени детайлно в **трета глава** на дисертацията.

Някои от основните **изводи**, които докторатката представя, са:

1. Учениците с умствена изостаналост са част от средата в училище и това води до положителни и отрицателни последици по отношение на техните академични постижения и техните социални умения.
2. За да се сведат до минимум негативните последствия, които влияят върху академичните постижения на учениците и изпълнението на социалните умения, съществуват начини за подобряване на училищната среда в неговите педагогически и психологически аспекти.
3. Един от начините е създаването и прилагането на специално разработена „Стратегия за импровизация на училищната среда за ученици с умствена изостаналост (психологически и педагогически аспекти)“.
4. Учителите на ученици с умствена изостаналост са най-важният фактор за подобряване на училищната среда за ученици с умствена изостаналост.

5. Нашите експериментални резултати показват, че сензорната стимулация, особено ароматерапията и музикотерапията, са изключително ефективни, когато се прилагат за ученици с умствена изостаналост по време на училище.

На базата на представените резултати, докторантката отправя **препоръки**, които биха били полезни и за други изследователи или практикуващи в областта на обучението на ученици с умствена изостаналост. Някои от тях са:

- Трябва да се обърне повече внимание на факторите за въздействие на училищната среда върху учениците с умствена изостаналост.
- Тъй като учениците с умствена изостаналост прекарват голяма част от времето си в училищните помещения, трябва да има благоприятна положителна атмосфера за тях.
- Учителите, работещи с ученици с умствена изостаналост, следва редовно да провеждат обучения и семинари, целящи подобряване на техните преподавателски умения и трябва да получават най-новата информация за практиката и науката в тази област, за да могат да осигуряват високо ниво на качество на преподаване.

В заключение, докторантката представя обстойно своята теоретична и изследователска разработка, в която се откриват всички необходими елементи, чрез които се изпълняват изискванията за присъждане на образователната и научната степен „Доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

11.12.2019 г.

доц. дпн М. Замфиров

гр. Благоевград